

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΕΣ ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
Γ' ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΕΝΙΑΙΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΠΕΜΠΤΗ 10 ΙΟΥΛΙΟΥ 2003
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ:
ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΠΕΝΤΕ (5)

Διδαγμένο κείμενο από το πρωτότυπο
Πλάτωνος Πρωταγόρας, (322A -322D)

Ἐπειδὴ δὲ ὁ ἄνθρωπος θείας μετέσχε μοίρας, πρῶτον μὲν διὰ τὴν τοῦ θεοῦ συγγένειαν ζῶων μόνον θεοὺς ἐνόμισεν, καὶ ἐπεχείρει βωμούς τε ἰδρύεσθαι καὶ ἀγάλματα θεῶν· ἔπειτα φωνὴν καὶ ὀνόματα ταχὺ διηρθρώσατο τῇ τέχνῃ, καὶ οἰκῆσεις καὶ ἐσθῆτας καὶ ὑποδέσεις καὶ στρωμνὰς καὶ τὰς ἐκ γῆς τροφὰς ἤϋρετο. Οὕτω δὴ παρεσκευασμένοι κατ' ἀρχὰς ἄνθρωποι ᾤκουν σποράδην, πόλεις δὲ οὐκ ἦσαν· ἀπώλλυντο οὖν ὑπὸ τῶν θηρίων διὰ τὸ πανταχῆ αὐτῶν ἀσθενέστεροι εἶναι, καὶ ἡ δημιουργικὴ τέχνη αὐτοῖς πρὸς μὲν τροφήν ἱκανὴ βοηθὸς ἦν, πρὸς δὲ τὸν τῶν θηρίων πόλεμον ἐνδεῆς –πολιτικὴν γὰρ τέχνην οὐπω εἶχον, ἧς μέρος πολεμικὴ– ἐζήτουν δὴ ἀθροίζεσθαι καὶ σῶζεσθαι κτίζοντες πόλεις· ὅτ' οὖν ἀθροισθεῖεν, ἠδίκουν ἀλλήλους ἅτε οὐκ ἔχοντες τὴν πολιτικὴν τέχνην, ὥστε πάλιν σκεδαννύμενοι διεφθείροντο. Ζεὺς οὖν δείσας περὶ τῷ γένει ἡμῶν μὴ ἀπόλοιτο πᾶν, Ἑρμῆν πέμπει ἄγοντα εἰς ἀνθρώπους αἰδῶ τε καὶ δίκην, ἵν' εἶεν πόλεων κόσμοι τε καὶ δεσμοὶ φιλίας συναγωγοί. Ἐρωτᾷ οὖν Ἑρμῆς Δία τίνα οὖν τρόπον δοίη δίκην καὶ αἰδῶ ἀνθρώποις· "Πότερον ὡς αἱ τέχναι νενέμηνται, οὕτω καὶ ταύτας νείμω; Νενέμηνται δὲ ὧδε· εἷς ἔχων ἰατρικὴν πολλοῖς ἱκανὸς ἰδιώταις, καὶ οἱ ἄλλοι δημιουργοί· καὶ δίκην δὲ καὶ αἰδῶ οὕτω θῶ ἐν τοῖς ἀνθρώποις, ἢ ἐπὶ πάντα νείμω;" "Ἐπὶ πάντα," ἔφη ὁ Ζεὺς, "καὶ πάντες μετεχόντων· οὐ γὰρ ἂν γένοιτο πόλεις, εἰ ὀλίγοι αὐτῶν μετέχοιεν ὥσπερ ἄλλων τεχνῶν· καὶ νόμον γε θεὸς παρ' ἐμοῦ τὸν μὴ δυνάμενον αἰδοῦς καὶ δίκης μετέχειν κτείνειν ὡς νόσον πόλεως."

A. Από το κείμενο που σας δίνεται να μεταφράσετε στο τετράδιό σας το απόσπασμα: «**Ζεὺς οὖν δείσας ... ὡς νόσον πόλεως**».

Μονάδες 10

B. Να γράψετε στο τετράδιό σας τις απαντήσεις των παρακάτω ερωτήσεων:

B1. «... ὁ ἄνθρωπος θείας μετέσχε μοίρας»: Τι θεωρήθηκε για τον άνθρωπο «θεία μοῖρα» και για ποιους λόγους;

Μονάδες 10

B2. «...τὸν μὴ δυνάμενον...κτείνειν»: Για ποια κατηγορία ανθρώπων και με ποιο σκεπτικό προτείνεται εδώ η θέσπιση της θανατικής ποινής;

Μονάδες 10

B3. Με βάση το πρωτότυπο και το μεταφρασμένο κείμενο που ακολουθεί, να καταγράψετε τα παιδαγωγικά μέσα με τα οποία, κατά τον Πρωταγόρα, διδάσκεται η πολιτική αρετή και να εξηγήσετε γιατί η διδασκαλία της θεωρείται αναγκαία, παρόλο που η αρετή αυτή με εντολή του Δία μοιράστηκε από τον Ερμή σε όλους τους ανθρώπους.

Πλάτωνος Πρωταγόρας, (325D - 325E)

Στην πραγματικότητα, αρχίζουν από την παιδική ηλικία να διδάσκουν και να νουθετούν, συνεχίζοντας για όλη τη ζωή. Αμέσως μόλις αρχίσει να καταλαβαίνει ένα παιδί τι του λένε, και η παραμύνα του και η μητέρα του και ο παιδαγωγός του και ο ίδιος ο πατέρας του αγωνίζονται γι'αυτό το πράγμα, για το πώς δηλαδή θα βελτιωθεί το αγόρι, διδάσκοντάς το για κάθε του πράξη και για κάθε του λόγο και εξηγώντας του ότι αυτό είναι δίκαιο και το

άλλο άδικο, και ότι αυτό είναι καλό και το άλλο αισχροό, και αυτό όσιο και εκείνο ανόσιο, και ότι αυτά πρέπει να τα κάνεις και αυτά να μην τα κάνεις. Κι όταν ακούει με τη θέλησή του, πάει καλά. Εάν όμως δεν υπακούει, τότε, με τις απειλές και τα χτυπήματα το "ισιώνουν", σαν δέντρο που λυγίζει και γέρνει. Κι ύστερα, όταν το στέλνουν στους δασκάλους, δίνουν εντολή να επιμεληθεί ο δάσκαλος περισσότερο την ευκοσμία των παιδιών, παρά τα γράμματα και τη μουσική. Και οι δάσκαλοι άλλωστε γι' αυτό φροντίζουν κυρίως.

Μονάδες 10

B4. Πώς αξιοποίησαν ο Πρωταγόρας και γενικά οι σοφιστές τη μέθοδο του σχολιασμού ποιητικών κειμένων για την αναζήτηση της αλήθειας και ποια ήταν η βασική αντίρρηση του Σωκράτη για τη μέθοδο αυτή;

Μονάδες 10

B5. Να γράψετε δύο ομόρριζες λέξεις της νέας ελληνικής γλώσσας, απλές ή σύνθετες, για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου:
ένόμισεν, ὄκουν, διεφθείροντο, πέμπει, δοίη.

Μονάδες 10

Γ. Αδίδακτο κείμενο

Δίων Χρυσόστομος, Λόγος VIII: Διογένης ἢ περὶ ἀρετῆς, 28.

Περὶ δὲ τοῦ Πέλοπος ἔλεγον ὅτι καὶ τὸν ὄμον ἔλεφάντινον ἔχοι, ὥσπερ τι ὄφελος ἀνθρώπου χρυσὴν χεῖρα ἢ ἔλεφαντίνην ἔχοντος ἢ ὄφθαλμοὺς ἀδάμαντος ἢ σμαράγδου· τὴν δὲ ψυχὴν οὐκ ἐγίγνωσκον αὐτοῦ ὁποῖαν τινὰ εἶχεν. τὸν δὲ Ἡρακλέα πονοῦντα μὲν καὶ ἀγωνιζόμενον ἠλέουν, καὶ ἔφασαν αὐτὸν ἀνθρώπων ἀθλιώτατον· καὶ διὰ

τοῦτο ἄθλους ἐκάλουν τοὺς πόνους αὐτοῦ καὶ τὰ ἔργα, ὡς τὸν ἐπίπονον βίον ἄθλιον ὄντα· ἀποθανόντα δὲ πάντων μάλιστα τιμῶσι καὶ θεὸν νομίζουσι καὶ φασιν Ἥβη συνοικεῖν, καὶ τούτῳ πάντες εὐχονται, ὅπως αὐτοὶ μὴ ἔσονται ἄθλιοι, τῷ πλεῖστα ἀθλήσαντι.

Γ1. Να μεταφράσετε στο τετράδιό σας το κείμενο.

Μονάδες 20

Γ2.α. Να μεταφέρετε στο τετράδιό σας τους παρακάτω πίνακες, στα κενά των οποίων θα συμπληρώσετε τους τύπους που ζητούνται. (Η αντωνυμία να γραφεί στον πληθυντικό αριθμό και στο ίδιο γένος).

	Θετικός	Συγκριτικός
μάλιστα		

	Αντωνυμία		
	Ονομαστική	Γενική	Δοτική
τινὰ			

Μονάδες 5

Γ2.β. Να γράψετε τους ζητούμενους τύπους για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου:

ἔλεγον: το δεύτερο ενικό πρόσωπο της προστακτικής του αορίστου β' στη φωνή που βρίσκεται.

ἀγωνιζόμενον: το τρίτο ενικό πρόσωπο της οριστικής του παθητικού αορίστου.

ἐκάλουν: το δεύτερο πληθυντικό πρόσωπο της ευκτικής ενεστώτα της μέσης φωνής.

νομίζουσι: το ίδιο πρόσωπο της υποτακτικής αορίστου της ίδιας φωνής.

ἔσονται: το τρίτο ενικό πρόσωπο της οριστικής του ίδιου χρόνου.

Μονάδες 5

Γ3.α. Να αναγνωρίσετε συντακτικά τις παρακάτω λέξεις ή φράσεις του κειμένου:

περὶ Πέλοπος, διὰ τοῦτο, ἄθλους, ὄντα, συνοικεῖν.

Μονάδες 5

Γ3.β. «Περὶ δὲ τοῦ Πέλοπος ἔλεγον ὅτι καὶ τὸν ὄμον ἐλεφάντινον ἔχοι»: Να δικαιολογήσετε τον τρόπο εκφοράς της δευτερεύουσας πρότασης του χωρίου αυτού (Μονάδες 2) και να μεταφέρετε τον πλάγιο λόγο σε ευθύ. (Μονάδες 3)

Μονάδες 5

ΟΔΗΓΙΕΣ (για τους εξεταζόμενους)

1. Στο τετράδιο να γράψετε μόνο τα προκαταρκτικά (ημερομηνία, κατεύθυνση, εξεταζόμενο μάθημα). Τα θέματα να μην τα αντιγράψετε στο τετράδιο.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων αμέσως μόλις σας παραδοθούν. Καμιά άλλη σημείωση δεν επιτρέπεται να γράψετε. Κατά την αποχώρησή σας να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα, τα οποία και θα καταστραφούν μετά το πέρας της εξέτασης.
3. Να απαντήσετε **στο τετράδιό σας** σε όλα τα θέματα.
4. Κάθε απάντηση τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
5. Διάρκεια εξέτασης : Τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
6. Χρόνος δυνατής αποχώρησης : Μετά τη 10:00 πρωινή.

ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ

ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ